СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 265. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 13-го листопада 1935. — VOL. XLIII. No. 265. Jersey City, N. J., Wednesday, November 13, 1935 THREE CENTS

АМЕРИКА Й КАНАДА ГОДЯТЬСЯ НА УМОВИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ДОГОВОРУ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт і канадійський премієр міністрів Мекензі Кинг рівночасно подали до публичного відома, що американський і канадійський уряд виробили нову торговельну угоду.

Президент Рузвелт говорив про цей факт підчас своєї промови на Гробі Незнаного Жовніра на цвинтарі Арлінгтон, виголошеній зприводу свята перемир'я. Як казав президент, угода має усунути безглузді й неоправдані обмеження свобідної торговлі між двома краями та принести користь обидвом краям. Угода є інструментом мира та може послужити всьому світові як приклад поступовання у відношенню між двома державами. Ціллю договору є свобідна торговля.

Подробиць договору ще не подано. Звісно, що він спирається на засаді взаїмности. Буде він підписаний скоро у Вашингтоні й Отаві.

ПРЕЗИДЕНТ КАЖЕ, ЩО МИР Є ЦІЛЛЮ УРЯДУ.

ВАШИНГТОН. — На промову президента Рузвелта на Арлінгтон Нешенел Семетері зібралися великі маси народу, в тому числі коло 5,000 ветеранів світової війни. В промові президент підкреслив, що ціллю американського уряду є вдержати мир.

Президент говорив, що агресивність держав поза границями краю доводить до війни.

ДОСЯГНУЛИ РЕКОРДОВОЇ ВИСОТИ.

ГВАЙТ ЛЕЙКС (Савт Дакота). — Два американські військові летуни, капітан Алберт В. Стівенс і капітан Орвил Андерсон, вибралися в спеціяльно на це приготованім бальоні Краевого Географічного Товариства на розсліди найвищих верств земного повітря та досягнули рекордової висоти 74,000 стіп.

Була це друга спроба американських летунів дістатися в так звану стратосферу. Перша спроба, підната останнього липня, не повелась. Нова спроба завершилася повним успіхом.

В неділю, коло пів до 9-тої години вечером, почато наповняти газом гелієм другий бальон, названий „Експлорер II." Коло 12-тої години оболочка бальону розпоролася на 20 стіп. Діру зашито і бальон наповнювано далі, поки він не набрав 300,000 кубічних стіп гелія.

Вилет почався в понеділок коло 8-мої години рано. Спершу трудно було дістатися понад околичні горби, вкриті деревами; летуни викинули тисячу фунтів баласту, бальон поплив яких 50 стіп понад вершки дерев. У годині 8:15 капітан Стівенс говорив через радіо, що все в порядку та що по тисненню повітря в барометрі видно, що бальон знаходиться на висоті 11,700 стіп. В год. 10:07 „Експлорер II" був на висоті 21,000 стіп, у 10:25 на висоті 28,000 стіп. Бальон підносився тоді зі скорістю 500 стіп на минуту, а поза бальоном температура була 40 ступнів понижче зера Фаренгайта. В год. 11:17 бальон був на висоті 55,000 стіп або 15,000 понад рівнем стратосфери. В год. 11:55 бальон досягнув висоти 71,000 стіп, у 12:30 висоти 74,000 стіп. У год. 1:05 бальон став опадати. В год. 2:47 він уже був на висоті 40,000 стіп та знаходився 25 миль на схід від Валентайна, Небраска. В год. 3:13 бальон був 50 миль на захід від Янктону, Савт Дакота, на висоті 31,000 стіп. Бальон спадав тепер зі скорістю 500 стіп на минуту, але швидко почав спадати ще скорше, так, що летуни мусіли скидати баляст, щоб ослабити скорість спадання. В год. 4:13 бальон осів безпечно 20 миль від Гвайт Лейк, Савт Дакота.

Виправа була успіхом головно тому, що всі інструменти працювали справно і при осіданню бальона не були ушкоджені. Летуни привезли зі собою велику масу фактів, важних для розсліду земної повітряної кулі. Мимоходом вони досягнули висоти вищої на 2,000 стіп від висоти, до якої долетіли російські дослідники стратосфери. Вони говорили з людьми на землі при помочі радія цілих 8 годин.

ВИПАДКИ НА ПОЛЬОВАННЯХ.

МАГАЛА (Ню Джерзі). — Як тільки почався сезон полювання на заяців, фазанів і перепелиці, впали перші жертви в людях. Першою жертвою в цій околиці впав 52-літній Луіс Налюча, що припадково пострілив себе в голову.

В околиці Сомервилу пострілено 5 мисливих. В околиці Пасейку пострілено Кателю Каполю, в Гекенсеку пострілився Джек Адамс, у Вудбері Вест кот Флечер.

ЧЕРЕЗ НЕОБЕРЕЖНЕ ВИВІШУВАННЯ РАДІОВОЇ АНТЕНИ.

ВУСТЕР (Месечусетс). — Підчас завішування радіової антени з одного дому до другого Джеймс Комингз та Коста Пріфті діткнули своїм дротом наладований електрикою дріт електричного підприємства та обидва впали неживі, ражені громовиною. Крамар Денис Буткевич вибіг з хати та пробував вирвати дріт з рук побитих. Він теж дістав удар громовини й теж згинув.

ВИНАХІД УКРАЇНСЬКОГО ІНЖИНІРА.

Проживаючий у Буенос Айресі (Аргентина) український інжинір п. Ковенко сконстрував прилад для перетинання сталевих каблів у нафтових шибах на глибині до 200 метрів. Той прилад знаходить примінення при верченню глибоких нафтових джерел і значно зменшує його кошти.

Винахід зустрів дуже прихильну оцінку в головній дирекції „Державних Нафтових Джерел".

Урядова комісія фаховців у нафтових справах знайшла сконструований інж. Ковенком прилад найліпшим з існуючих дотепер у нафтовій промисловости.

Головна дирекція Наф. Дер. Джерел набула цей винахід для себе і вжила заходів до опатентування його власними коштами.

Дня 27. вересня ц. р. патент затвердив аргентинський уряд під чис. 43,335, і негайно приступлено до фабрикації. Ліценція видана на 15 років.

ВИСТАВА МАЛИХ ВИНАХОДІВ.

У Лондоні відкрили щорічну виставу „Патентового Інституту", в якому виставили 500 моделів ріжних патентів, зареєстрованих за минулий рік. Цікаво, що більшість винахідників — жінки. Багато з них самі демонструють перед публикою свої винаходи. Одна дуже енергійна дама доказує дуже промовисто, що кухонний ніж з 4 вістрями дуже пожиточний; одним боком можна чистити моркву, другим цибулю, третім картоплю, четвертим усяку іншу городину. Є там теж дотепна машина, що двома рівнобіжними ножами нарізує хліб. Одна жінка вигадала стіл для бриджа з перекусками. Можна грати в карти, пити та їсти, не перериваючи гри. Хтось вигадав бритву на замок; хто не має до неї ключа, не може зарізатись; вязні можуть самі безпечно голитись і не зарізуються. Є там теж шпилька до ковнірика, якої не можна згубити; вигадала її мабуть жінка, якої чоловік постійно губив шпильки. Є між винаходами карти, якими не можна циганити, спасальний пояс на воду, ліжко-стіл-умивальник і багато способів, як робити із хліба грінки — улюблену ранню страву Англійців.

100-ЛІТТЯ СІРНИКІВ.

Промисловий клюб у Будапешті задумує відсвяткувати в 1936 р. 100-ліття винаходу сірника у звязку з міжнародним конгресом техників. Сірники винайшов мадярський студент Іван Ірині в 1836 р. підчас студій у техніці у Відні. Мадяри будують памятник у Будапешті винахідникові сірників і назвуть одну нову вулицю та нову площу іменем Ірииія.

МОЗОК ГОРИЛЯ.

В зоольогічному городі в Берліні згинув горилъ. Щоб викрити причину смерти, його тіло передано до патольогічного інституту, де проф. Кох перевів секцію. У звязку з тим горилля зважено і стверджено поважну вагу 526 фунтів. Та найцікавіше, що мозок цього великана між малпами важив тільки 610 грамів, отже третину пересічної ваги людського мозку.

МАЛЯРІЯ В РІО ДЕ ЖАНЕЙРО.

Поодинокі випадки занедужань на малярію в Ріо де Жанейро стали поширюватися значно в самому центрі міста. Занотовано також занедужання серед шкільної дітвори.

Згідно з заподіяннями генерального директора публичного здоровля, д-ра Бароса Барейо, міські шпиталі заповнені хорими. Санітарні власти ведуть енергійну боротьбу зі сталим нещастям мешканців бразилійської столиці.

ОСТОРОЖНО З КОМУНІСТАМИ.

Курітибсьий (Бразилія) щоденник „Діяріо до Маням" звертає увагу уряду на розкладову роботу комуністів у Курітибі. Він зазначує, що на останньому зібранні, скликаному у звязку зі страйком молочарів, явилася чисельна група комуністичних агентів, яка розбила наради. Наслідком тих подій три визначні провідники опустили салю зібрання.

ВИДЯТЬ ЗНАМЕНИТИЙ РИНОК НА ХУДОБУ В СТЕЙТАХ.

Ренчарі Альберти, яких дохід збогатився тисячами долярів через посилки худоби до Злучених Держав, приготовані на дальший сталий попит із загра́ниці. Не зважаючи на високе мито, від січня дотепер вислали поверх 30,000 штук худоби з Альберти, що принесло більше як півтора міліона долярів. Посуха в Злучених Державах отворила торг на канадійську худобу.

РЕЦЕПТА НА РОДИННЕ ЩАСТЯ.

Староіндійська мудрість дає ось такий припис на родинне щастя:

Раз на рік збираються всі члени родини в одній кімнаті. Всі учасники заліплюють собі вуха воском так сильно, що взагалі нічого не можуть чути. Тоді починають себе лаяти. Кожний говорить те, що йому на серці. Всі ненависти, всі злости, ввесь жаль лагодиться, а ніхто не є ображений, бо й так ніхто нічого не чує. Щойно вечором, як уже всі висказали свої журби, виліплюють віск зі своїх ушей. І тоді обіцюють торжественно жити в згоді аж до наступного року.

Це не видумка. Про те довго говорено на міжнародньому лікарському конгресі в Навгаймі (Німеччина).

НЕВІРНА ЖІНКА.

У селі Колодрібка, пов. Заліщики, перейшла на християнство дуже гарна жидівська дівчина. Після того вийшла заможна за одного Українця з того самого села. Та здається, її подружє життя не було щасливе.

Одної ночі в дорозі з ярмарку з Королівки до Колодрібки вихрещена Жидівка прибігла до придорожньої хати й оповіла, що на неї і на її мужа напали бандити, її мужа замордували, а її саму потурбували. Недалеко того дому дійсно знайшли трупа замордованого чоловіка.

Слідство виказало, що жінка замордованого намовила одного парубка вбити її мужа. За це вона йому заплатила 25 злотих і обіцяла вийти за нього заміж.

Убийника і невірну жінку арештували.

ЯПОНСЬКЕ ПИВО ДЛЯ ІТАЛІЙСЬКИХ КОЛЬОНІЙ.

Велике враження викликали в Римі статистичні дані, які виявляють, що минулого року японські бровари продали в італійських кольоніях 52 тон пива, а в перших цьогорічних шістьох місяцях ця скількість збільшилася вшестеро. Японське пиво є дуже смачне і тому італійські вояки в Африці дуже радо його пють. Крім того воно дуже дешеве.

ЦИГАНИ СХОПЛЮЮТЬ ДІТЕЙ.

Воєвідський слідчий уряд у Лодзі розіслав до всіх поліційних постерунків телефонограму, що Цигани вхопили в Здунській Волі трох малих хлопців і втекли з ними в невідомім напрямі. Хлопці називаються: Ян Марціняк, Казимир Ґурський і Марійн Скотніцький.

АВТОР 300 ПІСЕНЬ.

Помер у Лондоні в 83 р. життя найстарший англійський композитор, Фредерик Ковен. Він був директором королівської фільгармонії; крім ораторій і творів камерної музики залишив він більш як 300 легких пісень, що нагадували народні.

ДЕПОРТУВАЛИ КОМУНІСТКУ.

На підставі закона про національну охорону депортувала бразилійська влада Румунку Женні Ґлайзер. Агітаторка, знана зі своєї комуністичної діяльности в Бразилії, відїхала зі Сантос кораблем через Францію до своєї батьківщини Румунії.

НОВИЙ ТИП ТЕНКА.

Шведські часописи пишуть, що в одній шведській фабриці збудували новий тип тенка. Його гусеничеву ленту можна впродовж 18 секунд замінити колесами і залога тенка не мусить виходити з його нутра, щоб це зробити. Новий тип тенка може на колесах осягнути на годину 75 км., а при помочі гусеничеві ленти — 40 км. Шведська армія купила один такий тенк для експериментних цілей.

СОБАКА ВРАТУВАЛА ПОТОПАЮЧУ ЖІНКУ.

У французькій місцевості Бар-Ле-Дік одна жінка рішила відобрати собі життя і кинулася до глибокої ріки. Була би певно втопилась, якби не її собака-вівчур. Собака, бачучи потопаючу господиню, скочила до води і витягнула нещасну жінку на беріг.

СКОЧИВ З МОСТА НА ОЧАХ ЛЮДЕЙ.

Невідомий чоловік-середнього росту скочив із моста Блур Стріт у Торонті (Канада) на певну смерть на очах людей, що туди переходили. В кишені самогубника знайдено $7.53, але не знайдено найменшого доказу, щоб відкрити його тотожність та мотиви його вчинку.

ПАТРІОТИЧНА ПРОПОВІДЬ.

З Сан Павло (Бразилія) доносять про таку подію: Один італійський, римо-католицький священик, прощаючи до своїх земляків-добровольців, що вибиралися на війну, в Етіопії, закінчив свою довгу проповідь словами: „Їдьте і вертайтеся з лаврами слави".

НІМЕЦЬКО-ФРАНЦУСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ

БЕРЛІН. — Стало загально відомо, що між французькими і німецькими дипльоматами ведуться від довшого часу тайні переговори, які готові довести до офіційних і явних переговорів між Німеччиною і Францією. А це знову може довести до союзу тих обидвох, недавно ще смертельних ворогів. Кажуть далі, що переговори навязано головно тому, що побоюються, що війна в Етіопії може довести до серіозного конфлікту в Европі. Франції йде про те, щоб Німеччина станула по стороні Ліги Націй у справі санкцій. І виходить на таке, що Німеччина не піде проти Ліги. За те буде домагатися нових концесій від Франції на полі економічнім. З того може прийти до ширшого договору, а то й союзу між Францією і Німеччиною, що знову змінилоб цілковито міжнародне положення в Европі.

ХОРВАТИ ДОМАГАЮТЬСЯ САМОСТІЙНОСТИ.

ЗАГРЕБ (Югославія). — Хорвати більше не висилають своїх послів до югославського парляменту в Білгороді. Таке заявив д-р Володимир Мачек, хорватський провідник. Він теж заявив, що тепер живеться Хорватам в Югославії лекше, ніж це було минулими роками, бо є більша політична свобода. Та це не зміняє ситуації. Хорвати домагаються такого стану, який існував у 1918 р. по розпаді Австрії. Хочуть бути самостійними. А з Сербією хочуть бути злучені в такий спосіб, як була злучена по 1866 р. Угорщина з Австрією.

АНГЛІЙСЬКИЙ СУДДЯ ПРО БИЗНЕСОВУ МОРАЛЬНІСТЬ КРАЙСЛЕРА.

ЛОНДОН. — Відбулася проти автомобільної компанії Крайслера судова розправа яка тревала 62 дні і якої кошти виносили $200,000. Вніс цей позов Арнольд де ля Поер, бувший директор компанії Крайслера, який обвинувачував компанію за те, що змусила його погрозами і фальшивими інформаціями продати в 1928 р. уділи компанії по ціні нижчій від їхньої вартости. Суддя Аткинсон назвав Крайслера у своїм кінцевім слові одним з найпередовіших промисловців Америки і додав, що „деякі його відповіди в тім процесі вказують на те, що рівень його бизнесової моралі є оплакано низький". Крайслер і його оборона та деякі директори компанії, зізнаючи як свідки, називали Поера обманцем, кривоприсяжником, що брався за такі засоби як вимушування, зрада і т. п. Суддя заявив, що ті свідки, що так зізнавали, не є віродостойними особами, хоч вони є високими представниками фірми Крайслера. Такою обороною, казав суддя, Крайслер гордитися не може.

НОВА ДРАМА О. ОЛЕСЯ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Відомий поет О. Олесь написав драму „Земля обітувана". За основу драми взяв трагедію одної галицької родини, що голосила совєтські гасла між Українцями в Галичині, пізніше відїхала до „Землі обітуваної", на Україну під Совєтами. Там двох синів застрілено, а батька заслано на Соловки. Драму студіює львівський театр „Заграва".

ЮВИЛЕЙ ПРОФ. ІВАНА ОГІЕНКА.

ВАРШАВА (Польща). — З усіх сторін надходять привіти, надіслані проф. Іванові Огієнкові з нагоди 30-літнього ювилею його літаратурно-наукової праці. Бо від жовтня 1905 р. появляються його твори чи то в формі статтей по українських ґазетах, чи у виді книжок. У тих працях зачіпляє автор усілякі ділянки українського життя: літературу, історію мови, переклади богослужбових книг, археольогію, палеографію, історію друкарської штуки в Українців, граматику, стилістику, історію церкви і т. д. Число тих праць доходить у списку з 1932 р. до 227 точок. Від 1933 р. видає проф. Огієнко місячник „Рідна мова", що має за ціль причинитися до створення одної спільної української літературної мови й одного одностайного правопису. Цього року почав проф. Огієнко видавати також журнал „Наша культура".

СМЕРТЬ ЖІНКИ-ПАТРІОТКИ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Померла на вигнанні Ганна Приходько, дружина лектора Української Господарської Академії, В. Приходька. Покійна була родом з Катеринославщини. Українську працю розпочала в редакції українського тижневика „Село". Підчас визвольної боротьби завідувала харчовим відділом Українського Червоного Хреста в Камянці й була головою місцевого „Союзу Українок". На іміграції вела допомогову акцію, опікуючись головно дітьми бідних українських імігрантів. У Галичині вела курси домашнього господарства в жіночій гімназії в Перемишлі, як теж зорганізувала курси ручних праць. У Празі працювала найбільше для Українського Жіночого Союзу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accept l for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО 850 ЧЛЕНІВ!

Оті рядки призначені спеціяльно тільки для тих 850 членів нашої організації, що ще не перейшли до нового роду обезпечення. Бо тисячі інших наших членів і читачів нашого часопису вже не є зацікавлені цею справою, і можливо не хочуть вже про ту справу чути і читати. Миж маємо 20,114 членів, що зрозуміли, що їм треба бути в нових родах обезпечення, якщо хочуть мати модерне обезпечення, з якого можна витягнути якнайбільші користи. Тільки осталося ще 850 членів, які отягаються з виміною грамот і далі стоять у старім роді обезпечення. До них то звертаємося з останнім вияснениям.

Тільки тому, що У. Н. Союз є народньою інституцією, і тільки тому, що йому дійсно залежить на добрі нашого робітника, ми вживаємо всіх можливих способів, щоб усвідомити кождого нашого члена, що його власне добро вимагає від нього того, щоби бути в нових родах обезпечення. Тільки тому, що не хочемо в ніякім разі наразити ні одного нашого члена на евентуальні втрати, наша орґанізація і її орґан докладають стільки труду, щоби переконати і найбільш упертих, що їм треба послухати доброї ради та, йдучи слідом десятків тисяч своїх побратимів, перейти зі старого роду обезпечення на новий, цебто виміняти свої грамоти.

Та всьому є кінець. І тому саме, що кінчиться вже час і нашій агітації й нашому переконуванню, хочемо звернути на це увагу згаданих вище 850 наших членів. Більше не будемо вже їх напоминати. Але заразом заявляємо, що наше сумління чисте. Ми зробили зі свого боку все, що є в наших силах, щоб висвітлити справу. Якщо це не помагає, то хай знає кождий з тих, що не хоче послухати нашого голосу, ні не хоче бути разом в однім ряді з десятками тисяч наших членів, що він цього пожалує. Кождий з нас повинен знати, що державні закони вимагають певної фінансової резерви, а такої старий рід обезпечення не дає. Тому саме фінансові знавці радили нам завчасу перевести виміну грамот зі старого роду обезпечення на нові, якщо хочемо, щоб орґанізація і надалі була фінансово сильна. Ми те й зробили. Ті знавці сказали теж, що скорше чи пізніше прийде час, коли потерплять ті члени орґанізації, які не схочуть виміняти старого обезпечення на нове.

Отже маємо тепер віз і перевіз. Справа поставлена ясно й рішучо. Останнє слово залишається тепер уже тільки за тими 850 членами, що ще не перейшли до нового роду обезпечення. Думаємо, що й ті члени поступлять так, як поступили десятки тисяч їх товаришів.

Д-р Остап Грицай.

НІМЕЦЬКА НАСТАСЯ

Хто з нас, згадуючи славної памяти галицького князя **Ярослава Осмомисла (1153—1187),** якого велич і могучість так одушевлено оспівує автор **„Слова о полку Ігоревім",** не знає притім і про його любовницю, **Настасю Чагрову,** через котру між князем і боярами зчинився катастрофальний роздор, і яку вкінці розлючені бояри спалили на кострі? З Настасеюж увійшла в історію України постать княжої полюбовниці, вибраної і любленої володарем і без огляду на його законну жінку-княгиню, а з цим і проти волі двірського окруження, яке в таких випадках намагалось здебільша погубити дану жінку насилою так, як ось галицькі бояри погубили Настасю. Але хоч і яка траґічна була дуже часто доля таких потаємних коханок, нешлюбних жінок, а то й одружених полюбовниць царів, королів та князів в історії світа, то проте в минулому кожного народу таких жінок цілі ряди. І все наново хтось із пануючих володарів важився йти за голосом найглибшого серця і любити вибрану собою жінку навіть і тоді, коли вона була з глибин суспільних низів, і традиції володарських династій звертались з усією рішучістю проти неї. Отак з історії Анґлії відома передовсім славна своєю незвичайною красою **Розамунда Кліффорд,** полюбовниця короля Генриха II., отроєна, як сповіщають перекази, жінкою цього короля, також відомою зі своєї краси і з любовних пригод, Елеонорою з Аквітанії **(1171).** Історію цієї Розамунди здраматизував між іншими відомий німецький поет **Теодор Кернер** у вдатній траґедії. А інша оспівувана поетами постать такої жінки це португальська красуня **Інез де Кастро,** потаємна жінка інфанта Дом Педра, яку його батько, португальський володар Альфонс IV., велів у р. **1355** жорстоко замордувати. Її оспівав уперше найбільший португальський поет, **Люіс де Камоенш (1525—1580),** а опісля інші, ось як нпр. **лорд Байрон** у своїм відомім епічно-ліричнім творі **„Чайлд Гаролд.** У Німеччиніж добула безсмертної слави як своєю красою, так і своєю мученицькою смертю проста дівчина, донька цирулика з Авґсбурґа, **Аґнеза Бернавер,** якої 500-літ роковини смерти Німеччина вшанувала **12 жовтня ц. р.** історичними пригадками у пресі та театральними виставами штук, зложених у її честь.

Отому то й хочу я тут розповісти принайменше що найважніші подробиці пропамятної події, звязаної з іменем тієї німецької Настасі.

А вона ось яка:

В р. 1432 влаштований був у місті Авґсбурґу в Баварії — святочний турнір у честь молодого престолонаслідника краю, Альбрехта, сина баварського князя Ернста. А тому, що того роду лицарських забав не завжди можна було бачити, то до Авґсбурґа зійшлося безліч людей, щоб надивитися на пишних лицарів та їх двобої. Отак між цікаву товпу попала й молоденька дочка місцевого голяра й хірурґа Каспера Бернавера, Аґнеза, обдарована такою красою, що звали її загально **„ангелом Авґсбурґа".** Притім випадок хотів, що підчас одного лицарського ігрища Аґнеза знайшлася раптом так близько князя Альбрехта, що він побачив її і до того ступня був очарований її красою, що Аґнеза стала для нього важніша, ніж усі турніри і врочистости тай взагалі Авґсбурґу. А їй також припав дуже до вподоби лицарський і молодий князь. Але коли він став підходити до Аґнези ближче і повний жагучої нетерплячки намагався наклонити дівчину до своїх пристрастних побажань, він мусів переконатися, що Аґнеза була гідною дитиною чесних батьків і, хоч захоплена князеньком, на любощі з ним згодитися не хотіла та прохала Альбрехта, щоб лишив її і не думав більше про неї. Але та щира й рішуча відповідь дівчини замісць утихомирити князя, підбадьорила Альбрехта в його побажаннях ще дужче. І от він, упевнившись, що інакше Аґнези не добуде, зайшов до хати її батьків і попрохав у старого дозволу — одружитися з Аґнезою. На те зчудований голяр не знав спершу взагалі, що відповісти. Бо він і не вірив у те, щоб син-одинак володаря краю справді хотів женитися з донькою міського цирулика, і в суті річи боявся, що з такого звязку може вийти важка турбота для всіх. Але потім, як старий Бернавер побачив несхитну волю Альбрехта взяти Аґнезу за жінку, він більше не змагався і дав згоду на все, після чого Альбрехт звінчався з Аґнезою потаємно та подався з нею на замок **Фобурґ** — над Дунаєм, — де у продовж найближчих місяців перебув з обожаною найщасливіші хвилі свого життя, опісля чудово змальовані у драмі великого німецького поета **Фрідріха Геббеля ("Agnes Bernauer").**

Але хвилі такого щастя були короткі, аж надто короткі...

Бо незабаром на овиді нашої події виступає — як подекуди її найважніший чинник — батько Альбрехта, князь Ернст.

Він ось про таємне одружіння сина спершу не знав нічого, а дізнався про все аж тоді, коли висловив Альбрехтові своє побажання щодо його — придуманого Ернстом — подружжя з бравншвайґською принцезною Анною. І тоді старий князь скипів на сина за його звязок з Аґнезою лютим гнівом. Він подбав про те, щоб Альбрехта виключили від участи в великому турнірі **в Реґенсбурґу** під покришкою закиду, що Альбрехт „живе в розпусті з дівчиною і через те провинюється проти громадського ладу". І хоч Альбрехт доказував документально, що Аґнеза його вінчана жінка, то княжий двір не приняв цього до відома і таврував Аґнезу далі — повією. Тоді Альбрехт, огірчений до краю поведінкою невблаганого батька, проголосив своє одружіння з Аґнезою прилюдно, придав їй як княгині відповідний почот та призначив їй на побут замок **Штравбінґ** (теж над Дунаєм). Але Аґнеза, наче прочуваючи страшний кінець свого подружжя з Альбрехтом, веліла тайком приготовити для неї в монастирі Кармелітів окреме місце для молитви і — гробницю.

Та покищо старий князь мусів свої жорстокі замисли відносно молодої пари здушувати потайки в собі.

Це так тому, що тоді жив іще **князь Вільгельм III.,** вуйко Альбрехта, який його дуже любив і тому і його подружжя взяв під свою могутню руку. Але після його смерти Альбрехт і Аґнеза знову опинились віч-на-віч із сердитим батьком, і вага його лютого гніву далась їм відчути незабаром ущерть. Оце ось у часі, коли Альбрехт мусів раз узяти участь в однім турнірі і покинути Аґнезу самою, князь Ернст обжалував Аґнезу перед окремим судовим трибуналом як — **чарівницю** (в тодішніх темних часах найстрашніший закид, який можна було комусь зробити) і звелів її звязати. Аґнеза, ведена вірою в те, що судді не зможуть їй доказати ніякої вини, не змагалась проти княжих сіпаків, які привели її перед суд, що без довгої розправи засудив її на кару смерти. Тобто — Аґнеза мала бути по закону спалена на кострі, — таксамо — як і Настася, — бо чарівниці в середновіччі зправила палено, але тому, що спалення людини не була така легка і проста річ, а князь Ернст спішився, щоб Аґнезу щонайскорше спрятати з цього світа, він наказав утопити її в Дунаю. Отак дня **12. жовтня 1435 р.** кати звязали її і волікли дорогою аж до самого мосту на Дунаю, де на очах великої товпи людей вкинули Аґнезу у воду. Однак тому, що вона одну ногу вспіла висвободити зі шнурів, нещасна любка Альбрехта змогла підплисти до берега. Але в ту хвилю один з катів, замотавши свій друк у її золоте волосся, занурив голову Аґнези так глибоко під воду, що вона втопилася.

І так засліплений лютістю батько досягнув свойого!

Нехай, що сердега Альбрехт, повернувшись з турніру, на вістку про смерть укоханої понад усе жінки запалав жаждою страшливої пімсти на батьку, і, звязавшись з князем Інґольштадту, **Людвиком Бородатим,** зчинив **отверту ворохобню** проти Ернста та пустошив його князівство вогнем і мечем. В р. **1436** прийшло між батьком і сином як унаслідок собору в Базель, так і під впливом інтервенції цісаря Зиґізмунда таки до помирення, причім старий князь виявив жаль ради свойого вчинку і велів на місці, де поховали Аґнезу, видвигнути каплицю, призначену її памяти. Але все оте не воскресило вже замученого „ангела Авґсбурґа" та чудового любовного щастя Альбрехта. І хоч він ще 1436 р. одружився з Анною з Бравншвайґу, то лишився до самої смерти сумний і мовчазний, хоч жив опісля ще цілих двацять чотири роки **(до 1460 р.).**

Але, як сказано:

Наша „німецька Настася" добула саме ради свойого кінця безсмертної слави. І воно надзвичайно гарна праця для літературного критика розглядати всі ті мистецькі твори, що їх поети Німеччини — особливо Геббель! — присвятили її памяти. І може я при них читачам „Свободи" розповім при іншій нагоді дещо більше. А тепер хотілосяб мені лиш висловити побажання, щоб і наша Настася — яка теж була гарною жінкою і помітною індивідуальністю! — втішалась зі сторони українських письменників такоюж увагою, як прекрасна Баварочка Аґнеза від поетів Німеччини. Бо хоч і є в нас спроба здраматизування траґедії Настасі, то нема **драматичного архитвору, гідного її і Ярослава Осмомисла.**

Поети України — ану, подумайте над цим!

Далебі, варто!

ТРОЦЬКИЙ ПРО ПОЛІТИКУ СТАЛІНА

Бувший комісар війни Троцький уже від 1928 року перебуває з волі Сталіна за кордоном. Диктатори не люблять опозиції, та ще в рядах власної партії, і таких опозиціоністів вони найстрогіше карають. За зносини з Троцьким був розстріляний у Москві 1929 р. визначний комуністичний діяч Блюмкін (він мав неабиякі заслуги перед Советами, бо вбив у Москві 1918 р. німецького цісарського посла, ґрафа Мірбаха). Таксамо й Гітлер найсуворіше переслідує опозиційних політиків у власній партії. Проти комуністів, соціялістів, католиків і інших своїх противників німецький диктатор бореться концентраційними таборами та судовими процесами. Але своїх найближчих опозиціонерів він просто розстрілює, без суду й слідства, як скажених собак. Розстріли Рема, Ернста, Гайнеса і десятків інших підватажків німецького націонал-соціялізму 30. червня 1934 р. показують ясно, що диктаторам „хатній ворог" страшніший, ніж противники, що стоять поза межами диктаторської партії.

Після висилки Троцького за межі СССР в комуністичній партії лишилися „Троцькісти". Сам Троцький, живучи на еміґрації, почав видавати свій часопис, під назвою „Бюлетен опозиції (большевиків-ленінців)". Цей „бюлетен" виходить у Парижі і приносить іноді досить цікавий матеріял про життя й відносини під владою „ґеніяльного Сталіна".

Троцький лишився завзятим комуністом, як і був раніше. Але він не годиться з політикою Сталіна взагалі і зокрема з його політикою за кордоном. Троцький цілком правильно твердить, що московська політика, спрямована на руїну демократичного ладу в цілім світі, ф а к т и ч н о відчинила ворота в багатьох державах для фашистівської диктатури, а не для советської революції. Троцький пише: „В Німеччині прийшов до влади Гітлер. Політика комуністичного Інтернаціоналу розчистила йому шлях. Як Гітлер сідав у сідло, то не хтось інший, а Сталін держав йому стремено". Про поведінку Сталіна з підлеглими йому комуністами Троцький влучно зазначує: „В його руках терор був і є передовсім знаряддям гноблення партії, професійних созів (робітничих юній) і советів та знаряддям для забезпечення одноосібної влади, котрій бракує тільки царської корони".

Троцький вважає, що в советській державі диктаторська влада належить бюрократії. Правда, це не є ніяке відкриття, ми не знаємо давно і без Троцького. Проте цікаво це почути з уст комуністів, та ще від таких як комуніст Таров, що недавно втік із царства Сталіна. Цей Таров пише в „Бюлетені" Троцького так про режім бюрократії в СССР:

„Бюрократ не хоче мати самостійного комуніста; він хоче нещасних прислужників, шкурників та „обивателів" найгіршого сорту. Невже при справжній пролетарській владі боротьба проти бюрократії, проти злодіїв і хижаків, що безсовісно присвоюють советське майно і стають причиною смерти сотень тисяч людей від голоду й холоду; невже боротьба або звичайний протест проти цих негідників уважається за контрреволюційний злочин?... Урядові люди так багато кричать, неначе й вони не від того, щоби боротися проти бюрократизму. А наділі, спробуй показати пальцем на бюрократа — то або тюрма, або заслання, або щонайменше безробіття... Всюди приймають усяких людей (на роботу): і батяра і шахрая. Але людини, що виступає проти бюрократії, не приймають. В партії панує салдатчина, механічне виконання наказів. Отже зрозуміло, чому в партійнім, советськім та в юнійнім апараті всякі шкурники й шарлятани, злодії „цівілізованого" вигляду, почувають себе дуже вільно й відважно і вважають за свою патріотичну повинність дивитися на советське добро, як на своє „власне". А хто буде їх контролювати?" (Вересень 1935 р.). Добре пишуть троцькісти в своїм „Бюлетені". Але не забуваймо, що сам Троцький разом з Леніном і Сталіном був **творцем** цієї „чудової" системи, на якій ростуть такі гарні квітки. Чи не була та сама система і за життя Леніна і за комісарювання Троцького? Диктатори сваряться між собою не в інтересі пригноблених мас, а тільки за те, щоб один, а не другий командував.

М. Д.

О. Поморянський.

ЧОМУ НЕ ГОВОРИТИ?

(Картина з поїзду).

—o—

Монотонно стукотів поїзд із глухої провінції. Ваґонів не багато, і тому всюди було глітно. На кожній стації присідали свіжі подорожні і з клунками спинювалися в коридорчиках ваґону. Дехто куняв, дехто дрімав, або стояв мовчки, заткнувши руки в кишені. На дворі щойно свитало і будень іще не прокинувся з сонливої ночі.

В одному переділі було чути живішу, голосну гутірку. Але галасливу Жидівку було чути найбільше. Питалася, розказувала. Сиділи коло неї два студенти, один священик та ще кілька осіб.

— Не добрий цей поїзд! У пятій годині відїздить і треба вночі вставати! — говорила Жидівка до студентів.

— Щож робити! — відказують студенти. — Трохи завчасно, та ми вже привикли. Що дня їдемо до школи.

— Ой, йой! Як ви так годні?

— Нема іншої ради! Ще й від села до стації нам по кілька кільометрів.

— Ой, це не є жаден інтерес так рано вставати.

— А от ви встали!

— Бо я маю інтерес! Там хлопи фірами повезли мені гуси і я мушу поїхати їх відібрати. Я торгую дробом.

— А ми студіюємо!

— А чого ви вчитеся?

— Фільософії!

— Овва! Що таке фільософія? Це вже ліпше вчитися медицини. Мій чоловік, як хорував, то доктор записав одного дня ліків на пятнацять злотих, а вечором цього дня чоловік помер. І нащо мені було цих ліків купувати?

— Кожний вибирає те, що йому до вподоби, тай що може!

— А яку це ви книжку читаєте?

— Граматику! — сказав студент і нахилився над книжкою, щоб Жидівка не перешкаджала йому.

Жидівка тепер звернулася до другого студента і каже: „Граматика, це дуже важна річ! Я знаю, бо моя донька вчилася".

— Кожна наука важка! — відказує студент.

— Ей, ні, ні! Наша граматика гебрайська є дуже важка. Її ніхто не годен навчитися.

— А от ми у школі вчимося греки і знаємо її!

— Ей, таки ні! Наша граматика є така важка. Там є трудна азбука, „алеф бет, ґімель, далет", ще й до цього кожна буква раз читається так, а раз інакше.

— А от наші священики вчаться в академії еврейської мови і мусять знати її!

— Це не може бути! Це дуже важко навчитися! Я знаю тільки одного священика, що знає по гебрайськи. — Як? Прошу отця! — звернулася жидівка до священика, щоб і його втягнути у розмову.

Та священик тільки усміхнувся: не хотів із Жидівкою входити у розмову, ще й на тему наукової фільольоґії. Тоді Жидівка знову звернулася до студента, кажучи: „Моя донька добре навчилася по гебрайськи і по українськи добре вміє говорити. А маю ще малого хлопця, то цей уже не вміє. Що він мене вже коштує!

— Ходить до ґімназії? — спитав студент.

— Ні, ні! Він іще малий. Але ми маємо свого професора-Жида, що ходить по хатах учити.

— Ага! Це значить хайдер?

— Ні, ні, не хайдер! В хайдері вчаться наші діти історії жидівського народу, а той професор учить граматики, читати, писати. Це дуже трудна робота!

— А йому щось даєте за те?!

— О, мене коштує двацять злотих на місяць! Так усі платять. Бо це варто. Це є штука добре навчитися рідної мови.

Тимчасом священик добув з течки зшиток і щось писав. Жидівка це помітила і сказала: „О, це мудрий чоловік! Писати це штука, щоб інші могли читати. Треба головою думати. Моя дочка багато читає і дуже мудра. Історію знає напамять.

— Рідну історію кожний повинен добре знати! — відказав студент.

— Так, мій малий хлопець теж її трохи знає. Граматики не знає, бо перекручує букви, але про Авраама і Мойсея знає докладненько.

Втім один гість урядовою мовою крикнув:

— Коли ви нарешті перестанете базікати?! Думаєте, що хтось цікавий на вашу бесіду?

— Ой, йой! Чому я не маю говорити? Чоловік як говорить, то вчиться, бо все щось довідається! — відтяла Жидівка.

Панок замовк, а Жидівка дальше говорила на тему фільольоґії...

В СПРАВІ НЕПРАВИЛЬНОГО ДОРУЧУВАННЯ „СВОБОДИ"

Подаємо до відома читачів „Свободи", що кожде число висилається правильно кождого дня кожному передплатникові. Якщо хто з передплатників не одержує часопису кождого дня, просимо зробити зажалення до місцевого почтового уряду. Ті, що поробили такі зажалення, доносять, що потім часопис доручувано їм правильніше.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ".

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВИБОРИ В АНҐЛІЇ Й АМЕРИЦІ.

Зприводу виборчої аґітації, що тепер ведеться в Анґлії, порівнюють анґлійське політичне життя з американським.

Щодо передвиборчих віч, то одною з головних ріжниць є те, що в Америці на передвиборчих вічах нема перериван. В Анґлії віче без перериваня не було би політичним вічем. У них „перевивач", що зветься там „геклер", це неначе національна інституція. Щось у роді „королівської опозиції" в анґлійськім парляменті.

В Америці як хтось перериває передвиборче віче, то йому предсідник каже: „Пане, чому ж ви не наймете собі власної галі та не скажете там усього, що вам треба?" В Анґлії, як тільки бесідник починає говорити „пані й панове" — негайно „геклер" кричить обурений: „Що ви думаете під „пані й панове?"

У нас, як бесідник бувало починав: „Пані й панове", зривався якийсь большевик, котрий думав, що титул „панове" його виключає, й кричав: „Пане, чому ви не кажете: товариші?"

МОСКАЛІ ЯК АМЕРИКАНЦІ.

І знову телеґрафують з Москви, що в пролетарськім царстві починає набирати популярности американська гра шотляндського походження, ґолф. Спеціяльно серед большевицьких урядовців.

На перший погляд ока могло би здаватися, що це ніщо інше, як просте шукання симпатії, або, як це називають, установлювання спільности інтересів. Як відомо, люди при стрічі стараються знайти щось спільне для себе. Надається до цього дуже добре погода. Як ви скажете: „Ух, але й спека нині, спека!" А другий скаже: „А й справді! Мене просто можна викрутити!" — то вже між вами встановлена спільність інтересів.

Отже комуністи пробують такого самого способу. Досі Американець не любив з бородатим Москалем навіть говорити. Що Москаль не говорив би, Американцеві все аж виверталося. В них не було нічого спільного. Тепер Москалі сподіваються говорити з Американцями: „Ну-с, містер Роберт, хороша погода на ґолф!" „Вел", скаже містер Роберт Милер, „знаменита! Підемо?"

ЧОМУ ЯКРАЗ ҐОЛФ?

Одначе з другого боку варта подивитися, чому саме з усіх американських спортів Москалі вибрали собі ґолф. Чому, наприклад, не бейзбол? Чому не футбол?

Свого часу зприводу програного „мачу" між анґлійськими й американськими ґолферами писала одна американська ґазета менше-більше так: „І знов Американці втратили „мач" у ґолфа на користь Анґлійців. Не велика втрата! Бо що це за гра, що, вдаривши палкою кульку, потім мусиш швендати ногами пів милі, заки знов ударишь?"

Ця гра надається дуже добре для людей, що запустили собі більший живіт. Невжеж тому ґолф такий популярний серед большевицьких урядовців?

СТРІЛЯВ ВОРОНУ, ТРАФИВ КОРОВУ.

Прислав Ідвал Джовнс з Голивуду до „Ню Йорк Таймсу" статтю про відвідини Олександра Архипенка, відомого різьбаря й маляря, в студіях фільмового підприємства Парамавнт.

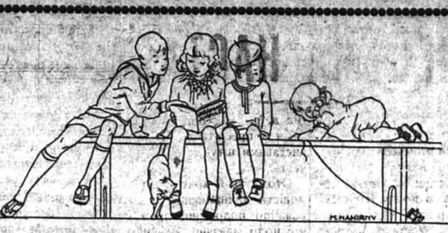
Займає ця писанина дві шпальти, а можна би це все сказати коротко нашими народніми словами: ні бе, ні ме, ні кукуріку.

Цікаве там хіба те, що пише про Архипенка як про „російського скульптора". Є люди, що називають людей, котрі родилися в Ірляндії, Анґлійцями, бож Ірляндія під анґлійським пануванням, забуваючи, що коли ми чуємо слово „Анґлієць", то розуміємо під тим не людину, що родилася під анґлійським пануванням, а людину анґлійської раси або анґлійської культури.

Кажуть, що десь раз Ірляндець на це обрушився, що його назвали Анґлійцем. „Як то, пане", сказав його розмовник, „таж ви родилися в британській імперії?"

„О, то це тому?" — відповідає Ірляндець. „То якби кітка вродила котята в печі, то ви назвали би їх булками?"

Таке саме й тут: Архипенка можна би назвати „російським", якби під словом „російський" розуміти людину, що родилася під пануванням російського уряду. Та відомо, як читач читає „російський скульптор", то не це він думає, а думає, що цей артист своєю творчістю є російським, що, очевидно, має стільки слушности, що називати котята, що родилися в печі, булочками.

„ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ"

З приводу 1000-ної вистави в Галичині.

—o—

Незадовго відбудеться у Львові цікаве й велике ювилейне свято. Буде це тисячна вистава невмірущої опери Семена Степановича Гулака-Артемовського на Галицькій Землі. Імпреза подумана й закроєна на велику міру.

Вистава відбудеться у Великому Міському Театрі. Участь у ній беруть такі сили, як Марія Сокіл, Голицький, Романовський, Маслюк і ще дехто з оперових співаків. Батуту дириґента матиме у руках Антін Рудницький. Режисерувати „Запорожця" спеціяльно запрошено одного славного режисера, що працює тепер за кордоном. Вистава тим цікавіша, що вперше виведена буде ще одна дія, а саме Іван Карась на дворі султана, що її написав Роман Купчинський, а музику створив Станислав Людкевич, який теж і ввесь твір наново заінструментував.

При цій нагоді годиться згадати, чи може лиш пригадати дещо про нашу безсумнівно найпопулярнішу оперу „Запорожець за Дунаєм" та про її творця.

Семен Степанович Гулак-Артемовський, небіж українського письменника й ректора харківського університету, Петра, славнозвісний колись співак державної опери в Петрограді, уродився в черкаському повіті, київської ґубернії. Задля прекрасного тенорового голосу його викликали в Петроград, а відти на державний кошт вислали в Італію на науку співу. Прожив він там пять років і засвоїв собі не лиш мистецтво співання, але й знання мов італійської та французької. Склалося так, що поїхав тоді до Італії й цар Микола Павлович, що, почувши його, виріжнив свого стипендиста брилянтовим перстенем.

Після пятьох років поважних співацьких і взагалі музичних студій вертається Артемовський у Петроград і стає членом державної опери в Петрограді. Коронні ролі мав в операх „Дон Жуан", „Пуритани", був першим виконавцем головної партії в опері „Руслан і Людмила" Ґлінки (1842), в 1844. р. співав в італійській опері в Петрограді та незрівняний був теж в українських творах, як „Москаль-чарівник" і йогож „Запорожець за Дунаєм". „Москаль-чарівник" — мимоходом кажучи — був колись улюбленою песою петроградської публики. Грали його часто як у Маріїнському так і в Олександрівському театрі, а участь у виставах брали такі мистецькі сили, як Леонова, Матвеєв, Васілєв та Кауров.

Семен Артемовський був серцем і душею — Українець. Зпід лазурового неба Італії писав до своєї мами листи українською мовою, повні туги, що пригадують листи Словацького.

„О, так, моя рідна ненько— пише в одному листі — сиджу я в садочку, під синім небом, в далекій чужій стороні, дивлюсь на синє море і згадую Вас, а далі дивлюсь, як дикі гуси летять тай співаю: Ґуси мої, ґусенята, возьміть мене на крилята, та понесіть мене до матінки. А у матінки є що їсти, пити і хорошо походити...

Чи ці щирі, ніжні слова не пригадують Словацького, що в далекій чужині, при заході сонця на човні, побачивши й почувши крик ключа сірих журавлів, сповідався:

Żem je znał kiedyś na polskim [ugorze,
Smutno mi, Boże!...

Проживаючи в Петрограді, він, тенор державної опери, любимець столичної публики, з царським перстенем на руці, перед яким стояли отвором золочені кімнати вельмож — найрадше дружився з Українцями, що там жили, як Костомарів, Стороженко, Шевченко й інші.

Незвичайно веселої вдачі, жартобливий, був одним з небагатьох, що мали відвагу щиро пожартувати навіть з такої ділової і глибокої (хоч багатомовної) людини, як Тарас Шевченко.

Зосим Недоборовський оповідає у своїх „Спогадах", що на невинний зрештою жарт Артемовського відповів Шевченко: „Ти, Семене, для того уроджений, щоб з людей глузувати!"

Слава Артемовського як співака найголосніше лунала в 40-вих та 50-тих роках.

В 1863 р. написав він оперу в 3. діях „Запорожець за Дунаєм", яка скоро здобула собі великий розголос і популярність. Бо коли на Україні царський уряд почав накладати щораз сильніше свою тверду руку на живе та друковане українське слово, коли Галичина готовилась бути Піємонтом, — ще довгий час зберігалася й гомоніла на Великій Україні українська мова зі сцени. Театральні вистави відбувалися в Києві, Полтаві, Чернигові, Харкові, Одесі, Камянці Подільському, Житомирі, Бердичеві, Білій Церкві та інших, а також у Курську, Москві, Петрограді.

Артемовський створив і текст і музику своєї опери. Неслушно приписує дехто (див. З. У. Е.) тескт опери Миколі Костомарову. Партитури, видані в 1863. р. в Петрограді та в 1885. р. у Москві, як і голоси сучасних (Недоборовський: „Кіевская Старина", 1893), однозгідні в тому, що „текст і музика Семена Степановича Артемовського". Зрештою, вистане вислухати або перечитати лібрето, щоб дійти до переконання, що такого тексту не міг написати Костомарів...

Прапремієра „Запорожця за Дунаєм" відбулася в Петрограді на сцені Маріїнського Театру дня 23. травня 1863. р. В дальших роках на всій области царської імперії в більших містах, де виходили часописи, появлялись рецензії, звіти, критики на твір Артемовсвкого, що свідчать наглядно, що опера ця загально припала до вподоби широким кругам співолюбної публики.

Від того часу „Запорожець за Дунаєм" не сходив ніколи з репертуару українських театрів. Грають „Запорожця" й сьогодні на совєтській Україні, як це мав дехто з нас нагоду недавно чути в радіо. Очевидно, пороблено якісь зміни, бо чейже інакше не дається там подумати...

З Галичиною звязане імя Семена Артемовського вже в р. 1867. "Sioło" (зошит третій), повідомляючи про обнову розбитого театру, повідомляє одночасно, що „вистави зачнуться під іншим проводом, мабуть Карпенка або Артемовського з України".

Відомо, що виділ „Бесіди" вів тоді переговори з обома цими діячами театрального мистецтва, та вони до нічого не довели з легко зрозумілих причин. Галицька театральна нужда не манила нікого з Росії ні з Наддніпрянщини, а коли котрий заризикував приїхати сюди, то до року „пятами Трої накивав"...

„Запорожець за Дунаєм" появляється в Галичині на сцені українського театру „Бесіди" за часу Омеляна Бачинського, коли він утретє обняв провід театру, себто в 1881. р. З відходом Бачинського з кінцем тогож року не стало партитури й партів. Тому Біберович і Гриневецький, обнявши театр, повідомляють у листі Олександра Барвінського (який був їх щирим дорадником у справах театру), що „придбали знову „Запорожця за Дунаєм".

Від того часу твір Артемовського ніколи не сходив з репертуару нашого театру, а довгі часи був CHEVAL DE BATAILLE сезону. Останній раз розпочав ним наш театр сезон у Кракові в 1913. р., де „Запорожець" здобув теж щире признання критики й публики. Постійна живучість та свіжість „Запорожця" свідчить про непроминаючі його мистецькі вальори і запевняє йому невміручість на українській сцені.

Тисячна вистава „Запорожця" в Галичині — це не механічний підсумок скількости репрезентацій цієї прекрасної, хоч безпретенсіональної опери. Це вияв щирої любови до звукового мистецтва Артемовського цілих поколінь та сердечного привязання до його твору, вичаруваного з казкового світу лірики, мельодики і нашої питомої ритміки, а зреалізованого в красі, що як зоря ясніє над прегарною постатю Артемовського... („Діло").

Степан Чарнецький.

ОБОВЯЗКОВА МОВА НА КИПРІ — АНҐЛІЙСЬКА.

Анґлійська влада на острові Кипрі (що є на східньому кінці Середземного моря, має найбільше грецького населення) видала розпорядок, на основі якого відтепер у всіх школах мають учити анґлійської мови як обовязкової. Учителі знайшлися в великому клопоті, бо всі вони Греки й мало хто з них знає настільки анґлійську мову, щоб міг її викладати. Як рішать цю справу, покищо невідомо.

Стефан Андаі.

Я БУВ ЩОСЬ БІЛЬШЕ НІЖ ВІН

— Ви мене хочете, пане докторе, оборонити? А чи оплатиться? Мені тепер уже всеодно. Чи маю вам усе признатися? А що саме?

Два роки тому я відпроваджував його на стацію. Він був мій приятель. Ми подали собі руки, обнялися. А вчора я його застрілив. Я вбив його двома револьверовими вистрілами.

Вже в ґімназії ми приятелювали. Він був одинокий син убогої вдови, а я одинак багатого торговця. Петро Кальочай був тихий хлопець, а вчився в день і в ночі. Музику вправляв у мене пять-шість годин денно, бо не мав пяніна. Я вправляв дуже мало. Для мене гра була приємною розривкою. Петро був радше ремісник ніж мистець. Коли я слухав його, в мені пробуджувалось почування гордости. Чи ви це розумієте, пане докторе? А це була теж причина, що я грав із приятелями бріджа, коли тимчасом мій приятель вправляв на мому „Безендорфері" Баха. Для нього було життєвою потребою чимсь бути, щось осягнути. Для мене ні! Я міг це „щось" осягнути без зусилля. Мій талант уважав я гарним, цікавим додатком мого життя. Я любив Петра за його фанатичну охоту й пильність. Може я йому й завидував.

Потім стали Петра ліпше цінити. Я промостив йому дорогу. Раз вдалося нам Петра заманити до забавового льокалю. Досі ніколи не чув джезу. Я слідкував мого пристрасного бахіста та сподівався, що там буде сидіти з розпучливою усмішкою.

Так не сталося! Пив і заложив ногу за ногу. На мене впливала джезова музика так мало, що я спокійно міг думати над моїми справами. Я підсвистував собі уривки з якоїсь симфонії та при цьому глядів на Петра, що вдаряв до такту джезової музики. За годину заложився з приятелем, що щось подібне напише. Я зачув це і радив Петрови не робити того. А сам я рішив присвятитися поважній праці та зачати на другий день мою симфонію. Принукою мало бути те, що Петро заложився. Петра я не бачив кілька днів. Тиждень опісля прийшов до мене, без словечка сів собі до пяніна та заграв мені свій фокстрот. Я мусів признати, що вдався йому знаменито. Я моєї симфонії ще не зачав і почувався ніяково. Вже тоді знав я, що Петрового фокстрота видадуть скорше друком, ніж мою симфонію. Петро встав від пяніна, обняв мене та махав весело рукописом:

— Знаєш, що то значить, приятелю? Гроші! — і вибіг.

Я здвигнув плечима та сів до пяніна. Я став грати з дивною розкішю „Апасіонату" та відчував, як Петро Кальочай корчився передімною. Мені жаль було його. Ні, я не завидував йому, одначе певне було, що для мене Петро Кальочай помер.

Не вправляв уже пять-шість годин. Все десь виходив. Із дивним блеском в очах і задиханий оповідав мені свої враження. Раз приніс мені видану друком свою танкову пісню та хвалився умовою, яку заключив із накладцем. Оповідав мені про свої фантастичні надії набудуче. На мене його успіхи не робили враження. Тоді я ще відчував, що перевищую його: я був ґеній, а він мав лише щастя. Кілька місяців після того я прочитав, що оперета прийняла від нього один кусник. Тоді я зрозумів, що усмішка моїх уст не була привітна й тоді вже я відчував, що його назвище хвилювало мене. Тоді саме почалася господарська скрута. Мій батько втратив усе майно. Ми продали „Безендорфа", образи, килими. Це зубожіння прийшло так несподівано, як несподівано прийшли Петрові успіхи. Бодай я так дивився на це. Я вишукав собі кілька лекцій, щоб не бути тягаром батьків. Потім? Робили проби з Петровою оперетою. Тодіж нас ліцитували. На премієру оперети заповіли свою участь чотири заграничні театральні управителі. Мій батько покінчив самогубством. І цей страшний біль перемогла зависть і схвилювання з причини Петрового успіху. Першу оперету Петра Кальочая приняли пять чужих театрів, саме тоді, як я мусів перенестися з нашого гарного мешкання до маленької кімнатки. Я оминав оживлені вулиці, бо великі афіші з Петровим назвищем непокоїли мене.

Моя симфонія зайняла мене зовсім. Я вважав мій твір дуже добрим.

Одинока людина, що її чула, вкінці роплакалася. Була то молода статистка Анна, моя любка. Була то гарна, спочутлива дівчина. Я цілими годинами оповідав їй про незаслужені успіхи Петра. Про те, яка велика ріжниця є між мною та Петром: бо я ґеній, а Петро дилетант.

Пане докторе, ви не можете зрозуміти, що то значить, коли хтось упаде так низько, хоч знає, що він більший ніж інші... А потім... Я ждав тієї хвилини. Петро прийшов до мене зовсім несподівано. Прийшов попрощатися. В хвилині, як увійшов, я інстинктовно глянув на Анну. Колиж пів години пізніще Анна співала Кальочаєве танґо, я засміявся. Глупе та сентиментальне почування мучеництва пробудилося в мені на хвилинку. На другий день я розпрощався з Петром на стації. Колиж і Анна за три дні не вернулася до мене, я відчував гнів. З усміхом прочитав я за два дні лист з Берліна, який прислала мені Анна. Мене це не боліло. Мені було наче хорому, що на операційному столі дістає встрикнення.

Сердитість, біль, розпука були тоді занадто малі, щоб могли відібрати мені віру в самого себе.

В опереті я дістав місце другого скрипака. Потім ми робили пробу з другою Петровою оперетою. „Петро Кальочай на париській премієрі... Петро Кальочай відїхав до Мадриду на премієру... Нова Кальочаєва оперета мала сензаційний успіх в Осльо..." Часописи приносили Петрові фотоґрафії. Петро Кальочай був усюди. Минуло два роки. Я навчився пити. Часом витягнув я рукопис моєї симфонії та цілими годинами дивився на титулову сторінку. Павла Керкереша... моє назвище звучало таксамо як Петрове. Потім я знову освідомляв собі, що про мій талант знаю лиш я сам — яку вартість має моя Симфонія ц-моль? Чи я взагалі ґеній? Чи я стою вище ніж Петро? До самого ранку переписував я начисто партитуру, а перед полуднем приніс накладцеви. За чотирнацять днів я дістав відповідь... Дуже гарна музика, бажає мені багато щастя до дальших праць, та я чейже зрозумію, що нинішній смак публики... Так меншебільше звучала та відповідь.

Одного дня я прочитав таку новинку в часописі: Петро Кальочай, славний композитор оперет, задивував музичний світ несподіваною композицією: написав симфонію в трох частях. За місяць дасть її Віденська Фільгармонія. Славний композитор приїде в найближчих днях до Будапешту.

Приїхав. Я зателефонував до нього. Він дуже зрадів і просив мене, щоб я зайшов до нього. Не знаю вже, як я дістався до готелевої кімнати. Наче крізь мряку бачу тепер, як вийшов мені назустріч, мабуть і обняв мене... Потім я сів до пяніна, переді мною лежала його симфонія — видрукувані ноти — мої пальці були на клявішах — перша частина дуже добра — друга — тут уже дивився я витріщеними очима на ноти — наче запаморочений глядів я у новий світ і зрозумів, що друга частина знаменита — наче божевільний кинувся я до третої частини — ні, то неможливе — в третій частині мусить бути якась хиба — ні, нічого не можна закинути — вона величава, чудова — то страшне — цей чоловік має талант! Я встав, не знаю чому — ще тепер відчуваю неосудну усмішку на мому лиці — один рух — два револьверові вистріли просто Петрови в лице...

Потім я зателефонував до вейтера...

Мене відвели.

В ЕТІОПІЇ ЛЮБЛЯТЬ ПАПРИКОВАНИЙ СОС.

Французький письменник і смакун Бальзак сказав, що шлунок щойно тоді відчуває по обіді справжнє вдоволення, як уже ми зїли сос. Колиб це була правда, то в усьому світі нема кращих знавців куховарського мистецтва, як Етіопці. Бо сос в Етіопії найважніша страва з усього обіду. Етіопці їдять усякі страви сильно перчені й паприковані. Це відповідає африканському підсонню, бо горяч, яку витворює паприка й перець у нутрі організму, вирівнюється з горячню, яку тіло відчуває із зовні наслідком спеки. Араби гасять спрагу підчас спеки так, що пють горячу каву, майже кипяток.

Купить Етіопець на базарі курку й живу несе, перевісивши через рамя, наче почтовий клунок. А як випатрошує її, то мусить обганятися від со собак, кидаючи разураз камінням, та щоб задоволитися кишками й головою. Смажать лише на згіркненому маслі. До того приходить головне: товчені стручки перцю з гороховою мукою і сіллю. Це все вкриває курку так, що подобає на одну страву. Подорожник Курт Любінський каже, що на базарі в Адіс Абабі нарахував раз трицять ріжних сосів, приправлених корінням, а метою їх усіх, як і солі, є ніщо інше, лише те, щоби паприка була ще гостріша, як вона є з природи.

Приготовити такий сос це головне заняття жінок. Частенько стоять жінки всюди в дверях своїх округлих хат і товчуть великим товчком у ведрі червоні стручки паприки, а перед ними ще сушаться на землі до сонця розложені стручки паприки. Коли переходите занадто близько, то вам вдаряє до носа ще й гострий запах чіснику та цибулі, яку додають до тієї товченої паприки.

Згаданого подорожника запросив був до себе на обід етіопський митний службовик. Посідали вколо на землі на маті. Служниця („невільниця" — цього слова не люблять, відколи Етіопія вступила до Ліґи Націй) принесла кошик до їдження. Це круглий, плетений зі соломи столичок, заввишки ледви по рамена. Щоби чиїсь погані очі не затруїли нам обіду, чорна дівчина несла столичок, накритий хусткою, аж поки не поставила його перед нами. Щойно тоді зняла разом хустку й накривку й на соломі лежали в десятьох верствах, один на одному, кругленькі етіопські хліби.

Послугач, із миденицею та збанком у руках, наливав кожному на пальці трошки води, заки наймичка вилила з горшка на кожний хліб порцію „воту" (сосу). Тепер кожний сідав при столику, відривав собі шматок хліба, вкладав у сос і зїдав. При цьому господар приговорював: „Ради Бога, таж їджте — ви взагалі нічого не їстьте!"

Він не вірив, що його гості задоволені, поки вони цямкаючи (в Етіопії це одинокий доказ вдоволення), не стали звідусіль мачати хліб у сос.

До обіду звичайно подають ясне, відсвіжуюче ячмінне пиво. Що в пиві плаває ще кілька зерен збіжа, це нічого не шкодить. Раз подали нам до сосу неварену баранячу шинку. Слуга держав її за кістку, так, що перед кожним гостем звисав наздовж врізаний пас мяса.

Цікаво обслуговує себе Етіопець: Візьме в зуби жилу й гарненько відрізує собі пасок мяса здолу вгору.

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

РАДІОВА ГОДИНА ТВОРІВ П. УГЛИЦЬКОГО.

Дня 10. жовтня ц. р. відбулася радіова програма з творів українського композитора (так було часто проголошувано) П. Павла Печеніги-Углицького зі стації „Нешенел Бродкестінг" у Ню Йорку.

На жаль, передачі через радіо я не міг чути, але почув я її в цілости пізніше, бо програму взято в часі передачі на фонографічні плити зі всіми подробицями. Як український композитор, П. Углицький відомий нам недавно, але він іще від „шкільної лавки", загрітий безсмертними поемами Т. Шевченка, працює над українською музикою.

Він наш земляк, не з Галичини, але з другого ґеографічного кінця України, зі Слобожанщини (Харківщини). І як галицькі композитори пішли по науку до Німців, Чехів і інших, щоб нас навчити творити уркаїнську музику, так він пішов до недалеких йому Москалів. Його талант знайшов признання в Петрограді, де він у консерваторії набув композиторську техніку і тамже якийсь час учителював. І так, як майже всі наші молодші композитори мусіли виховуватися на чужих музичних „хлібах", наш звязок з нашими славними і здоровими музичними традиціями — як наша народня пісня — мусів на якийсь час перерватися. І ми всі, українські композитори, важко працюємо, щоб наші музичні традиції обєднати з нашими музичними індивідуалістами і навязати до музичної технїки „у великих формах" великих майстрів світа. А „світ" жде на таких майстрів з новим, невиданим, українським обличчям і душею. І ми вчимося і виробляємося, бо хочемо, щоби з одної сторони не бути „партачами", а з другої, щоби виробити власне своє українське музичне „Я". Та скільки того українського „Я" хто з нас набув і скільки його має, набуває, зможе колись осудити лиш історик української музики, а не автор цього допису, який є сам композитором і має ті самі труднощі, що кождий український композитор, який бере свою творчість серіозно.

А построєння такого капітального твору, як недавно написаного П. Углицьким „Струнного квартету" (названого композитором „українським"), вимагало від композитора великої концентрації всіх його музично-творчих спосібностей.

Цей „струнний квартет" заняв першу половину програми (30 мінут). Він складався з чотирох сконтрастованих частин.

Перша частина „алеґро". Його експозиція збудована на двох темах, з яких особливо перша щасливо впроваджена у формі „фуґата". Середня партія, „переведення тем", використовуючи в модуляціях тематичний матеріял експозиції, розвязується у свойому вершку в „репрізі". Тут появляється експозиція в новому опрацюванні. Все заокруглює „кода" з попередних тем.

Друга часть це „скерцо". Це гопак, перелицьований у тройстий метр. Серед загального руху трох інструментів появляється високо в першій скрипці пригадка першої теми першої части.

Третя частина мені найбільше промовляє до серця своїм кольоритом. Це є „анданте", построєне на народній пісні „Як була я молодою". Ця частина була виконавцями найменше відчута. Особливо деревляно вийшов початок „сталого" (або „впертого") баса у віолі, на якому, що потім його переймає чельо, збудована триголосний „канон". Частину закінчує довша „кода" построєна на головному мотиві частини.

„Фінале" заокруглює цілий „квартет". Це козачок, збудований на першій темі першої части. Ця частина, як і перша, побудована в сонатній формі. Її характеризує рухливість. Для виконавців, як індивідуально так і для ансамблю, представляє поважні труднощі.

Цей важний твір виконував струнний квартет „Нешенел Бродкестінг Компані". Треба признати, що виконання, як на обставини та труднощі твору, було надзвичайно добре. Неприємне було це, що мікрофон був заблизько першої скрипки, і тому тон першої скрипки заголосний, а місцями неприємний.

Американка Сесилія Бранс відспівала чотири пісні П. Углицького. Не лише треба подивляти її чудовий низький альтовий голос, але досконалу українську дикцію. Вона виконала: 1) „У гаю, гаю" (до слів Шевченка), це використана композитором частина його симфонічної поеми „Україна"; 2) „Ой, одна я, одна" (слова Шевченка), яка зробила на мене своєю щирістю найбільше враження; 3) „Елеґія" (народня пісня); 4) „Утоптала стежечку" (до слів Шевченка) весела і зручно написана композиція.

Треба дуже тішитися, що п. Углицькому вдалося виставити свої твори в таких прихильних обставинах, такими добрими артистами-виконавцями і то ще на найкращій американській радіовій стації. Йому треба поґратулювати, що, не зважаючи на важке професіональне життя, він усе творить і виробляє своє українське музичне обличчя.

Надіємося, що вдадуться йому також заходи в справі виконання нюйорською симфонічною оркестрою його симфонічних творів і його кантати для хору з оркестрою: „Бють пороги".

Роман Придаткевич.

ТОРГОВИЦЯ НА ДІВЧАТА.

У Ляніоні, на північному побережжі Франції на ярмарку св. Михайла, що триває 3 дні, третій день присвячений заручинам і зветься обмінним торгом. Предметом тої обміни є серця. Молоді дівчата проходжуються по алеї, коло невеличкої пристані, а юнаки ходять іншою алеєю. Колиж зміщаються, кожний юнак вибирає собі дівчину, що йому сподобалася. Дівчина проходжується тепер уже попід руку з юнаком, який її собі вибрав, і дає йому свою парасольку. Це офіціяльне ствердження, що дівчина годиться на заручини. Величина віна часто означена скількістю окрас, нашитих на сукні. Кожна стяжка з чорного оксамиту рівняється сумі сто франків, а молода Бретонка, що має багато стяжок, може легко позбутися парасольки. Подібний торг відбувається також у Пензі (західний ріг Еспанії) на св. Михайла. Дівчата-віддавниці, які мають віно, приходять із сусідніх сіл і сідають на поруччя мосту. Юнаки проходжуються здовж того шпаліру. Що хвилини пристане котрийсь із них, подасть руку одній з „виставлених" дівчат, просить її злізти з поруччя та починає з нею гутірку. Підходять родичі. Вкінці прибивають долонями, як при купні еляти, і заручини, віддавна приготовлювані, вкінці заключені.

Годинникар умовився з нареченою, що підуть на прохід. Жде вже кілька хвилин, та нареченої не видати. Каже до себе:

— Це просто неправдоподібне! Щойно другий тиждень є моєю нареченою, а вже спізнює!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЛЕЙНФИЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Ів. Франка, від. 372, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 15-го листопада, в годині 7-мій ввечір. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Ю. Голинський, предс.; М. Дубас, кас.; В. Реновець, секр.

ЛОРЕЙН, О. Тов. У. Н. Союза відділ 50, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 17. листопада, в годині 1-шій пополудні, в гали де звичайно. Просимо членів прийти на час. — М. Шемчичк, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 345, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. листопада, зараз по відправі, в гали під ч. 505 — 4-та вул. Просимо всіх членів бути на час і привести нових членів, а головно молодих, бо краще бути асекурованим у своїй організації, як у чужій. — Гр. Пастушенко, секр.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 17. листопада, в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. Просимо членів прибути на ті збори, бо маємо справи до полагодження. Просимо членів, котрі довгують, щоб прийшли на збори і вирівняли свої довги, бо на другий місяць припадають річні збори, тож щоб довгу не переносити на другий рік. — Т. Ковальський, предс.; Ст. Патин, кас.; Г. Тимчій, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в суботу, 16. листопада, в годині 7:30 ввечір, в гали Чеського Нар. Дому, 29-19 — 24 Евеню. Просимо всіх членів прибути на ті збори і вирівнати свої залеглости. Пригадуємо ще раз, що хто з членів злекковажить собі і не прийде на збори та не вирівнає своїх залеглостей, буде суспендований, бо відділова каса не буде більше за нікого вкладок закладати. Члени, котрі мають діти, що ще не є членами У. Н. Союза, повинні вписати їх цього місяця. — І. Сидор, предс.; С. Кривень, кас.; П. Баринич, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Збори Бр. св. О. Николая, від. 104, відбудуться 17-го листопада, в годині 3-тій пополудні, в Нар. Домі. Просимо довгуючих членів, щоб вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Зельвак, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Повідомляємо членів Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. листопада, в галі під ч. 803 Н. Фронт вул., в годині 2-гій пополудні. Кождий член обовязково має прийти на час та вирівнати свій залеглий довг. Просимо платити вкладки точно кождого місяця. Ті члени, що не заплатять, будуть суспендовані. Просимо тих родичів, що ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, щоб прийшли до секретаря, або на збори, а ми дуже радо їх приймемо. Просимо тих членів, котрі є в молодечім відділі, а вже мають 18 років, хай зголосяться до секретаря, щоб їх переписати до старших. — Павло Лагоцький, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 17-го листопада, в годині 1-шій пополудні, в гали церковній, 127 Парк вул. Просимо всіх членів прибути на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Найважніша справа це справа статута, котрий буде читаний на зборах, звіт з балю і інші справи, які вимагають приявности кождого члена. Довгуючих напоминаємо, щоб вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Родичів просимо, щоб вписали свої діти до У. Н. Союза. У. Н. Союз є ліпшою організацією, бо є нашою, українською. Тому просимо хто з членів має кого з родини, або знакомих, приведіть їх на збори і впишіть до Тов. Любов і до У. Н. оСюза, а за свій труд одержите нагороду, котру У. Н. Союз виплачує на нових членів. — І. Хомета, предс.; В. Колесняк, кас.; Я. Децембер, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17-го листопада, в годині 4-тій, а не в 5-тій як звичайно. Маємо важні справи до полагодження, тому просимо всіх членів прийти на час до церковної салі. — В. Карпій, предс.; Н. Когут, кас.; Я. Тирчик, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 16-го листопада, точно в годині 8-мій ввечір. Плачення вкладок та інші справи буде полагоджувати секретар між год. 6—8 ввечір. Пригадуємо всіх членам, а з окрема кому вислано упімнення при плачення вкладок, що згідно з ухвалою всі вкладки мусять бути вирівнані до кінця цього року. Рівночасно взиваємо всіх наших членів, котрих діти не є ще членами У. Н. Союза, щоб вписали їх в члени негайно на наступних зборах. Цим вони зроблять велику прислугу самим собі, а рівночасно викажуть ділом свій патріотизм та розуміння організації. Бщ св. Юрія, від. 239 У. Н. С., це найбільше Братство міста Филадефії, а при допомозі наших чесних Союзовців — членство подвоїться у скорому часі. Минулих зборів прибуло 4 нових членів. На цих зборах сподіваємось вісьмох нових членів. Хто приведе першого члена на збори? — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 16-го листопада, точно в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Обовязком кождого члена є прибути на збори в означенім часі. Довгуючим членам пригадуємо, щоб вирівнали свої залеглости. Взиваємо членів привести нових членів, бо будемо приймати нових членів без оплати лікарських оглядин і вступного. Котрі члени ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, хай впишуть на цих зборах. Неприявний на зборах член підлягає карі згідно зі статутом. — Антін Карпович.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайні збори відбудуться у неділю, 17. листопада, в годині 2-гій пополудні, в гали церковній при Честнот вул. Просимо довгуючих членів явитись і вирівнати свої вкладки. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17-го листопада, де звичайно. Просимо всіх членів, щоб прибули на ці збори, бо маємо деякі справи до полагодження, які завше відкладалося з браку приявности членів. Просимо членів, котрі ще не звернули грошей, або тікетів з минулого балю, щоб це зробили якнайскорше, бо треба здати справоздання з балю. — Секретар.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17-го листопада, в годині 2-гій пополудні, в залі У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Просимо членів прибути точно на означений час, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Довгуючих членів ще раз напоминаємо, щоб прийшли і вирівнали свій довг, бо котрі члени довгують поза ограничений час, не мають права до ніякої запомоги. — Петро Головачук, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 17. листопада, в годині 12 пополудні, в церковній гали, 1944 Вест [illegible]. Просимо всіх членів прибути на ці збори і заплатити всі вкладки до Товариства. — І. Магас, предс.; Н. Батюк, секр.; К. Бойчук, кас.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. листопада, в годині 6-тій вечер, в гали У. Н. Дому, 181-183 Фліт вул. Просимо членів прибути на ті збори, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючих членів просимо вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі платять за діти, просимо платити точно кождого місяця. — Павло Мелень, предс.; Осип Логин, кас.; Гр. [illegible], секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Подаємо до відома всім членам відділу 288-го, що збори відбудуться дня 17-го листопада, точно в годині 1-ій пополудні, в Українській Гали [illegible] Карбон вул. Обовязком кождого члена є прибути на ці збори, бо буде справоздання зі свята 25-літнього ювилею. Члени, котрі ще не заплатили за вікети, щоб прийшли і заплатили. Членів, котр[illegible], просимо вирівнати довг, бо рік кінчиться і треба виробити річне справоздання. Позамісцеві члени мусять раз до того застосуватись, що місячні вкладки мусять бути заплачені кождого місяця. Кождий член і членкиця мусять вирівнати всі залелости, як не хочуть бути суспендованими. — Іван Малицький, секр.

СІМПСОН, ПА. Відділ 43 повідомляє усіх своїх членів, що збори відбудуться дня 17-го листопада, в годині 2-гій пополудні, в домі Гр. Коваля, 62 Овіго вул. Просимо всіх членів прибути на ці збори, бо на тих зборах буде приявний гол. контрольор У. Н. Союза п. Дмитро Капітула. — Василь Лагода, секр.

ДЖЕРЗІ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 16 листопада, під ч. 386 Джанстон Еве., в годині 7:30 ввечір. Напоминаємо довгуючих членів, щоб вирівнали свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Микола Пупчик, предс.; Василь Черпака, кас.; Василь Глива, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (26)

Два тижні потім до брудного портового містечка в Африці прибув Джеремія Джовнс, доктор фільософії, американський знавець ґеольоґії, себто укладу землі. Він їхав поспішними поїздами, скорими кораблями та літаками, бо телеграма казала йому спішитися.

Орседос подивився на нього бистро. Він сподівався побачити перед собою старшого чоловіка, а тимчасом побачив високого, гарного, сильного мужчину, що мав трицять кілька років. В очах прибулого був мрійливий погляд, що означав ученого, який не мав досвіду в широкім світі.

„Ваш нюйорський представник казав мені зголоситися до вас", д-р Джовнс сказав чемно. „Так", сказав Орседос, „а я маю післати вас далі. Я маю приятеля, що робить важні розсліди, тайні розсліди, в горах Ґензі".

Гори Ґензі! Джовнс був захоплений. Він приняв радо пропозицію, яка давала йому нагоду розслідити ґеольоґічний склад цих гірських формацій. Притому йому навіть не снилося про страшні людські тайни, що крилися в тих стинах світа.